

PIERRE DE LA BARRE [PARIJS]
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
15 OKTOBER 1648
4886

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens van onbekende datum (wellicht 14 augustus 1648).

Samenvatting: La Barre schrijft Huygens over zijn zoektocht naar een luit uit Bologna. Hij doet enkele suggesties en noemt de prijzen erbij. Vervolgens weidt hij uit over de prijzen van klavecimbels. Hij maakt melding van een nieuw fenomeen: een klavecimbel met dubbel klavier.

De brief is eerst aan een verkeerde persoon in Den Haag bezorgd (misschien Verpré?), die de brief opende, maar de vergissing direct bemerkte. Over een antwoord van Huygens is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIIaa, nr. 96: brief (dubbelvel, 20x29cm, ab | -; autograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, pp. CXLVIII-CL: volledig.

— Worp 4, nr. 4886, pp. 501-502: volledig.

Namen: Henri de Beringhen; Jean Desmoulins; Hans Frei; Denis Gaultier; Ennemond Gaultier; Claude de la Noue; Lesselier; Luca Maler; Nicholas Tassin; De Verpré.

Plaatsen: Bologna; rue Saint-Martin (Parijs); Église Saint-Médéric (Parijs); Vlaanderen.

Glossarium: clavesin (klavecimbel); clavier (klavier); corde (snaar); coste (spaan [van luit]); harmonie (harmonie); luth (luit); manche (hals).

Transcriptie

¹Monsieur,

J'ay receu celle qu'il vous a pleu de m'escire dattée ²... par laquelle j'apprends que vous estes en voiage, ce que j'avois desjà appris de Monsieur de Verpré, auquel j'avois escrit en vostre absence pour quelques affaires particulières, ne luy ayant rien communiqué de la recherche que vous faitte d'un excellent luth de Bologne, joint qu'il me semble qu'il estime plus les luths neufs de Desmoulins. Ce n'est pas l'opinion de Messieurs les Gautiers et autres excellents joueurs de luth. Chacun a son gout.

Suivant donc ce que vous m'avez mandé, j'ay fait perquisition chez tous ceux qui ont des luths de Bologne à vendre. J'en ay trouvé deux de la mesme taille de la mesure que vous m'avez envoyez, dont l'un est de Laux Maler à neuf costes. Il est excellent d'harmonie, mais, comme il est fort vieil, il est bien cassé et mesme il y a quelques pièces. Son prix est de quinze pistolles pour le plus. L'autre luth est de la mesme taille à neuf costes et de Hens Fri de mesme prix, mais beaucoup plus beau et entier que l'autre. Je ne vous puis rien dire de sa bonté, parce qu'il n'a point de manche. On travaille après. Dans huit jours je le pourray entendre et vous manderay ce qui en est. Il appartient à un Monsieur feseur de luth qui se nomme Lesselier et demeure en la rue de Saint Martin, proche Saint-Médéric. J'advertiray de tout cecy Monsieur Tassin, intendant de Monsieur le Premier, qui a cette affaire en recommandation. Je suis aussy apres à en voir quelques autres qui appartiennent à un curieux home de qualité, nommé Monsieur de La Noue lequel, quand il sera revenu de la campagne, je sçauray combien il veut vendre un luth, qu'il a, comme vous le demandez que l'on dit estre le plus excellent qui soit à Paris, avec 30 ou quarente autres de grande valeur. C'est un home qui trocque, qui achepte, qui revend pour son plaisir et qui n'espargne rien | b | en ce passetemps-là. Un de mes intimes amis en achepta un, comme vous le demandez, il y a trois mois, 40 pistolles et plus, lequel ne me semble pas si bon que le premier dont je vous ay parlé. Mais en cette affaire, de peur de se mesprendre, suivant la resolution que vous

1. Notitie op | d | door een onbekende: <Ceste lettre, m'ayant esté baillée sans me dire d'où elle venoit par nostre portier sans suscription, je l'ay ouverte sans en lire plus de deux lignes voyant n'estre pour moy.> (Deze brief, zonder opschrift, die mij door onze portier is gebracht zonder te zeggen waar hij vandaan kwam, is door mij geopend. Ik heb er niet meer dan twee regels van gelezen, toen ik zag dat hij niet voor mij was).

2. Hier is ruimte opengelaten om de datum in te vullen.

manderez, je prieray Monsieur Gautier et d'autres excellents Messieurs de me dire leurs advis, car j'ay tousjours ouy dire qu'il vaut mieux faillir avec conseil que de bien faire de soy-mesme.

Pour ce qui est du prix des clavesins de Paris, suivant ce que vous m'avez escrit, j'ay creu vous en avoir mandé la vérité, mais peut-estre me suis je mal expliqué contre mon intention. Car la verité est que ce maistre, qui est encore jeune, au commencement, qu'il eust trouvé l'invention de faire des clavesins à deux claviers, non pas à la mode de Flandre, qui ne jouent que les mesmes cordes, mais différents en ce que ceux-cy font sonner différentes cordes sur chaque clavier et à proprement parler, ce sont deux clavesins joints en un, et par consequent le travail en est double. À la nouveauté les premiers qu'il fist furent vendus deux cent escus, quoy qu'à mon gré il ne fussent guaire bons. Et à présent, depuis qu'il a fait le mien et quelques autres, ils me semblent b[e]aucoup meilleurs, et si il les vent moins du tiers, je vous puis bien avoir mandé et il est vray que le mien ne m'a cousté que deux-cent-cinquante livres sans la peinture, mais aussy est-il vray qu'il m'en a fait meilleur marché accause que je luy fais quelque fois gagner de l'argent. Et pour ceux qu'il ne veut que soixante escus, ils ne sont qu'à un clavier, comme je vous puis avoir mandé. Et je luy en ay proposé un de quelque autre invention plus jolie, duquel il me demande jusques à six ou sept cent livres, ce qui se pourra peut-estre achever cette année.

Je vous remercie très-humblement de la bonne volonté que vous m'avez tesmoigné avoir pour mes enfans. Cela les obligera avec moy de rechercher les occasions de vous tesmoigner que je suis véritablement,

Monsieur,

vostre très-humble serviteur
De la Barre.

Ce Jeudy, 15eme Octobre 1648.

Vertaling

Mijnheer,

Ik heb uw brief van ³... ontvangen, waaruit ik heb begrepen dat u op reis bent, wat ik ook al had vernomen van de heer de Verpré, aan wie ik gedurende uw afwezigheid heb ⁴geschreven vanwege enkele privé-aangelegenheden, maar ik heb hem niets verteld van de zoektocht die u maakt naar een buitengewoon goede luit uit Bologna, mede omdat het mij voorkomt dat hij de nieuwe luiten van [Jean] ⁵Desmoulins hoger waardeert. Dat is niet de mening van de ⁶heren Gautier en andere uitstekende luitspelers. Ieder zijn smaak.

Wat betreft echter wat u mij heeft gevraagd, heb ik een zoektocht ingesteld bij allen die luiten uit Bologna te koop hebben. Ik heb er twee gevonden van dezelfde grootte, van het formaat dat u mij hebt opgegeven, waarvan er *een van Luca Maler is*, met negen spanen. Hij is *uitstekend* van klank, maar, omdat hij *nogal oud* is, is hij *beschadigd* en heeft hij zelfs enkele breuken. De prijs is *op z'n hoogst* ⁷15 pistolen. De andere luit is van dezelfde grootte, met negen spanen, *van Hans Frei, even duur*, maar veel mooier en gaver dan de andere. Ik kan u niets meedelen over de kwaliteit, omdat hij geen hals heeft. Men werkt eraan. Over een week kan ik hem komen beluisteren en zal ik u vertellen hoe hij is. Hij is eigendom van een luitmaker die ⁸Lesselier heet en in de rue Saint-Martin woont, vlakbij de Sint-Medericuskerk. Ik zal dit alles aan de heer [Nicolas] Tassin

3. De datum is niet ingevuld. Wellicht had Huygens La Barre geschreven op 14 augustus 1648 uit Nijmegen, toen hij ook Mersenne schreef.

4. La Barre aan Verpré, september 1648? (verloren?).

5. Jean Desmoulins was wel kort daarvoor overleden, rond 1 augustus 1648.

6. Denis en Ennemond Gautier.

7. Een pistool is ongeveer *f* 8:10, zodat 15 pistolen een waarde vertegenwoordigen van ongeveer *f* 127:10.

8. Misschien verwant met de orgelbouwer Guillaume Lesselier (in Aberdeen geboren als William Lessely) die in deze tijd in Rouen was gevestigd.

berichten, de intendant van ⁹mijnheer de opperstalmeester, die belast is met deze zaak. Ik wil ook heel graag nog enkele andere bekijken, die toebehoren aan een wonderlijke heer van stand, genaamd de heer ¹⁰[Claude] de la Noue. Als hij terug is van het platteland, zal ik weten voor hoeveel hij *een luit* wil verkopen, *die hij heeft*, waarvan men zegt, zoals u dat wenst, dat die *de beste luit is*, die er in Parijs te vinden is, met 30 of 40 andere waardevolle. Het is een man die ruilt, koopt, en verkoopt voor zijn genoeg, en die niets verdient aan dit tijdverdrijf. Een goede vriend van mij heeft er drie maanden geleden een gekocht, zoals u ook wenst, voor 40 pistolen of meer, die mij niet zo goed lijkt als de eerste, waarover ik u net sprak. Maar in deze zaak zal ik, uit angst me te zullen vergissen, [en] volgens de beslissing die u mij mededeelt volgen, de heer Gaultier en andere voortreffelijke lieden vragen mij hun mening te geven, want ik heb altijd horen zeggen dat men beter op grond van goede raad kan falen dan het alleen zelf goed doen.

Wat betreft de prijs van klavecimbels in Parijs, waarover u mij heeft geschreven, dacht ik dat ik u de waarheid had overgebracht, maar misschien heb ik mij onbedoeld onduidelijk uitgedrukt. Want de waarheid is, dat er een nog tamelijk jonge maker is, in het begin van zijn loopbaan, die klavecimbels met twee klavieren heeft uitgevonden, niet volgens de Vlaamse manier, die alleen dezelfde snaren bespelen, maar verschillend daarvan, in die zin dat ze verschillende snaren laten klinken op ieder klavier en eigenlijk zijn het zo twee klavecimbels ineen gevoegd, en als gevolg daarvan is het werk eraan dubbel zoveel. Vanwege de nieuwigheid werden de eersten die hij maakte verkocht voor ¹¹200 écu's, hoewel ze naar mijn smaak nauwelijks goed waren. En thans, sedert hij het mijne en enkele andere heeft gemaakt, schijnen ze me veel beter toe, en als hij ze voor een derde minder verkoopt, zou ik dat best hebben gemeld, en het is waar dat de mijne mij slechts ¹²250 pond heeft gekost, zonder het schilderwerk, maar het klopt ook dat hij mij een gunstiger koop heeft gegeven, omdat ik hem soms wat geld laat verdienen. En de instrumenten waarvoor hij slechts 60 écu's wil hebben, hebben maar één klavier, zoals ik u vertelde. En ik heb hem nog een voorstel gedaan voor een andere, nog leukere uitvinding, waarvoor hij mij wel ¹³600 of 700 pond vraagt, welke misschien nog dit jaar kan worden voltooid.

Ik dank u nederig voor de welwillendheid die u mij heeft bewezen voor mijn kinderen, die met mij zich verplicht voelen gelegenheden te zoeken u te bewijzen dat wij waarlijk zijn,

mijnheer,

uw nederige dienaar
[Pierre] de la Barre.

Donderdag 15 oktober 1648.

9. Henri de Beringhen.

10. Claude de la Noue had in deze tijd diverse connecties met het Franse hof. Hij was een zoon van Odet de la Noue, een verre verwant van Louise de Coligny.

11. 200 écus = ongeveer f 500.

12. 250 (Franse) ponden = ruim f 200.

13. 600 of 700 (Franse) ponden = ongeveer f 500 of 600.